

Westland: the World Capitol of Horticulture

Het Westland is de 'urban farm' van Noordwest- Europa en is *dé* leverancier van gezondheid en geluk voor de Europese markt en daarbuiten. De kassen waarin groenten, fruit, bloemen en planten worden geproduceerd, worden steeds meer gesloten. Circulaire teeltsystemen laten zien hoe wereldwijd op een efficiënte en duurzame manier kan worden geteeld.

Het Westland is het centrum en de kraamkamer van de wereldwijde glastuinbouw. Hier bevinden zich de telers die wereldwijd toonaangevend zijn. In deze regio vindt door en met toeleveranciers en kennisinstellingen continu innovatie plaats. Hier gebeurt het!

Het Westland is per saldo een tuinbouw-multinational bestaande uit een groot aantal MKB-ondernemingen. Een sterke primaire productie is de basis van een sterk tuinbouwcluster, maar de kracht van dat cluster en het onderscheidende vermogen van het Westland zit in het feit dat de hele keten hier aanwezig is. Van veredeling, vermeerdering, productie, technische toeleveranciers, verwerkers, handel en logistieke dienstverlening. Alle ketenschakels op één plek: een unieke samenkomst en samenwerking van zaadje tot aan eindprodukt. Eén cluster waarbinnen alle ketenschakels en een ongekend ondernemerschap samenkomen.

Die combinatie leidt er toe dat deze regio leidend is voor innovaties op het gebied van teelt, techniek, verpakking en verduurzaming. Oplossingen waarnaar de wereld op zoek is en die mondiaal hun weg vinden. Hoewel we dit door onze bescheidenheid misschien niet altijd zien, is het Westland de wereldhoofdstad van de glastuinbouw!

Innovatie en educatie

Om de mondiale positie van het Westland en de glastuinbouw zeker te stellen, is continue innovatie en educatie een randvoorwaarde. Alleen zo kan het ondernemerschap worden behouden. De ontwikkeling van de Greenport Horti Campus is daarbij essentieel. Naast de bestaande mbo-opleidingen, moet nog meer de verbinding worden gelegd met hbo- en wo-opleidingen. Het moet mogelijk worden om in Westland tot universitair niveau te worden opgeleid. Daarbij ligt een link met Wageningen University & Research (WUR) voor de hand, maar ook universiteiten als TU Delft en TU Eindhoven zijn van groot belang. De glastuinbouw is immers steeds meer een hightech sector waarin mechanisering, robotisering en databeheer een belangrijke rol spelen. Het Westland moet de brainport van de mondiale glastuinbouw worden.

In Oostland wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het Horti Science Parc, waartoe onder andere WUR Glastuinbouw en Delphy in Bleiswijk behoren. Een goede afstemming en sterke samenwerking met de Westlandse campus is van groot belang. Op de Horti Campus dient onderzoek plaats te vinden op het gebied van zowel teelt als techniek aangezien deze onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Nauwe betrokkenheid van het bedrijfsleven is daarbij een randvoorwaarde. Er moet sterker worden ingezet op het aantrekken en binden van veredelingsbedrijven aan het Westland. De Horti Campus dient centrale faciliteiten te bevatten waar het (Westlandse) bedrijfsleven met studenten kan werken aan innovaties. Ook startups en grow-ups dienen hier in de eerste fasen van hun bestaan gehuisvest en gefaciliteerd te worden.

Wij bieden het ondernemerschap en de innovatieve kracht van onze tuinbouwondernemers aan. Als organisatie willen wij een actieve rol op ons nemen en aanjager zijn richting onze achterban, om te komen tot een Horti campus waarbij niet alleen teelt en teelttechniek, maar ook robotisering, mechanisering en data gedreven telen centraal staan.

Wij vragen de gemeente de regie te nemen en te houden bij het ontwikkelen van de Greenport Horti Campus en met ons de contouren van de campus te ontwikkelen. Het is daarbij essentieel dat kennisinstellingen, onderzoek, onderwijs, opleidingen en bedrijfsleven op één plaats samenkomen en dat hun samenwerking wordt gestimuleerd en gefaciliteerd. Ook goede afstemming met de ontwikkeling van het Horti Science Parc in Oostland is van groot belang. Er dienen langdurig financiële middelen beschikbaar te komen om een projectteam aan te stellen dat zich kan bezighouden met de ontwikkeling van de Greenport Horti Campus.

Infrastructuur

De gemiddelde ordergrootte van bestellingen bij glastuinbouwbedrijven neemt verder af. Zeker in de sierteelt is het motto 'vaker, vlugger, verser'. Dit leidt tot meer vervoersbewegingen. Een goede ontsluiting van glastuinbouwgebieden en het Westland is daarom van groot belang. De N222, ook wel 'de bloemenroute' genoemd, moet worden verbreed. Handels- en agro-logistieke terreinen moeten zo veel mogelijk aan de rand van het Westland worden gesitueerd om onnodig transport door het Westland te voorkomen.

Voor de ontwikkeling van de Greenport Horti Campus is hoogwaardig openbaar vervoer met omliggende steden als Den Haag, Delft en Rotterdam van groot belang. Medewerkers, maar ook internationale studenten, kunnen de locatie dan gemakkelijk en snel bereiken.

Wij bieden aan in overleg te onderzoeken wat de beste tracés zijn voor hoogwaardig OV, mede omdat hierbij glastuinbouwpercelen worden geraakt. Het verlies van duurzaam glastuinbouwgebied dient uiteraard te worden geminimaliseerd.

Wij vragen om te blijven werken aan de bereikbaarheid van het Westland, zowel voor auto-, vracht- als fietsverkeer, maar ook door het ontwikkelen van een hoogwaardige OV verbinding tussen de Greenport Horti Campus en de omliggende steden. Daarnaast het verder verbeteren van de bovengrondse infrastructuur binnen en tussen tuinbouwgebieden.

Energie

Momenteel wordt de basis gelegd voor het WarmteSysteem Westland (WSW). De diverse duurzame energiebronnen binnen Westland worden via dit netwerk verbonden. In eerste instantie sluit de glastuinbouw hierop aan, maar dit is ook een voorbereiding op de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Er moet sprake zijn van een 'open systeem' waarop de diverse duurzame energiebronnen kunnen aansluiten. Ook is het de bedoeling dat in de toekomst een restwarmteleiding uit de Rotterdamse haven wordt aangesloten op het WSW. Om de glastuinbouw te verduurzamen is de beschikbaarheid van voldoende externe CO₂ een randvoorwaarde.

Wij bieden aan onze rol bij het organiseren van ondernemers binnen warmtecoöperaties en tussen warmtecoöperaties voort te zetten en onze lobby op de hiervoor genoemde thema's te continueren.

Wij vragen de gemeente een actieve rol op te pakken bij de ontwikkeling van WSW en zorg te dragen voor een vlotte vergunningverlening. Ook vragen wij om steun in onze lobby, ook in Greenport verband, voor de in dit kader noodzakelijk subsidieregelingen, restwarmte uit de Rotterdamse haven en de beschikbaarheid van externe CO₂.

Ruimte om te ondernemen

Het Westland is de meest dichtbebouwde gemeente van Nederland. Zo'n driekwart van de gemeente is bebouwd. Er moeten dus continu afwegingen worden gemaakt over hoe die ruimte in te richten en welke activiteiten prioriteit te geven. De primaire glastuinbouw is de kracht en de identiteit van het Westland. Er moet uiteraard ook ruimte zijn om te wonen, winkelen en recreëren. Voor een sterk Greenportcluster is het van levensbelang dat er voldoende ruimte blijft voor de primaire productie. Hierbij is ruimtewinst te behalen door duurzame glastuinbouwgebieden te herstructureren en obstakels die dit in de weg staan te verwijderen evenals strijdig gebruik tegen te gaan. Daarop moet actiever worden ingezet.

Wij bieden aan een actieve rol op ons te nemen in het verder uitdenken en ontwikkelen van instrumentarium, zowel op gemeentelijk als provinciaal niveau en onze adviesrol in de Adviescommissie Glastuinbouw in te blijven vullen.

Wij vragen de gemeente om te blijven werken aan nieuw instrumentarium om de herstructurering van glastuinbouwgebieden te stimuleren en bestaand instrumentarium (zoals het beleid rondom niet glastuinbouwfuncties in het buitengebied) actief in te zetten ten gunste van de glastuinbouw. De nieuwe omgevingswet biedt hiertoe ruimere mogelijkheden (bijvoorbeeld met behulp van programma's). Daarnaast dient actief te worden gehandhaafd op strijdig gebruik in glastuinbouwgebieden.

Huisvesting

Gemeente Westland kent diverse woonkernen. Woningbouw vindt plaats in en rondom die bestaande kernen. Daarbij wordt steeds vaker de keuze gemaakt voor hoogbouw, terwijl de huisvesting is gericht op de bestaande Westlandse bevolking.

Het Westland is sterk afhankelijk van internationale werknemers. Steeds vaker zijn deze medewerkers niet alleen in de dagelijkse operatie actief, maar een onderdeel van het middenkader of zelfs het management van bedrijven. Om deze werknemers te behouden moeten wij hen op korte afstand van hun werk goede huisvesting bieden. Dit lukt niet in de kernen. De glastuinbouw wil onder heldere voorwaarden huisvesting in tuinbouwgebieden realiseren voor medewerkers die ook in de primaire tuinbouw werkzaam zijn. Bij voorkeur op grootschalige locaties, maar onder strikte voorwaarden ook bij de bedrijven zelf. Naast een goede OV verbinding is voor de Greenport Horti Campus noodzakelijk dat (internationale) studenten de mogelijkheid van (tijdelijke) huisvesting wordt geboden. Wij zien dit als een voorwaarde voor de succesvolle verdere ontwikkeling van de campus.

Wij bieden aan locaties met een glastuinbouwbestemming, die voldoen aan de gestelde voorwaarden, (tijdelijk) beschikbaar te stellen voor huisvesting van internationale medewerkers die in de primaire productie werkzaam zijn.

Wij vragen de gemeente om de toetsing van mogelijke huisvestingslocaties voor internationale medewerkers, evenals het proces rondom de vergunningsaanvraag, met de hoogste prioriteit te behandelen en zorg te dragen voor versnelde procedures.

Water

De glastuinbouw wil in 2027 nagenoeg emissieloos telen. In dat kader werkt de sector (samen met Hoogheemraadschap Delfland) aan verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater. De beschikbaarheid van voldoende goed gietwater is essentieel voor de glastuinbouw. Het gebruik van alleen regenwater is onvoldoende. Vaak is er niet genoeg ruimte voor voldoende opslagcapaciteit om het regenwater, dat in steeds heftigere buien in korte periodes valt, op te vangen en te hergebruiken. Ook valt er voor sommige teelten onvoldoende regenwater. Additionele gietwaterbronnen zijn voor de sector dan ook onontbeerlijk. Hoewel er onderzoek wordt gedaan naar alternatieven voor grondwater dat via omgekeerde osmose geschikt wordt gemaakt als gietwater, kan de sector in veel gevallen nog niet zonder die oplossing.

Wij bieden aan verder te werken aan de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater door het voortzetten van gebiedsprocessen met het waterschap. Wij zetten in op de realisatie van een centrale waterzuivering in Hoek van Holland, waarbij het water niet alleen wordt ontdaan van gewasbeschermingsmiddelen, maar ook van geneesmiddelen. Daarnaast zoeken wij actief naar alternatieven voor grondwater in combinatie met omgekeerde osmose, bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar de mogelijkheden om effluent in te zetten als gietwater evenals ondergrondse wateropslag. In het kader van klimaatadaptatie blijven wij werken aan het vergroten van de deelname aan het project Rainlevelr.

Wij vragen de mogelijkheid van grondwateronttrekking in combinatie met omgekeerde osmose in stand te houden, daar waar onvoldoende betaalbare alternatieven voorhanden zijn. De centrale waterzuivering Nieuwe Waterweg is een eerste stap naar een gesloten watercircuit en een belangrijke stap richting circulariteit in Westland. Wij vragen de gemeente om financiële steun voor dit project middels cofinanciering en daarnaast de afschrijving van het rioleringsstelsel te stellen op een periode van veertig jaar (in plaats van vijftien) om de business case en financiële haalbaarheid van het project verder te verbeteren.